

Vändra Gümnaasium

Marianne Pihelgas

12. klass

**Vändra Gümnaasiumi õpilaskodu
ajalugu ja tänapäev**

Uurimistöo

Juhendaja: õp Ülle Ütt

Vändra 2018

Sisukord

Sissejuhatus	3
1. Eesti õpilaskodude ajalugu	4
2. Väändra õpilaskodu ajalugu	6
3. Uuringu tulemus	11
Kokkuvõte	13
Resume	15
Kasutatud allikad	17
Lisad	19
Lisa 1. Intervjuu Riina Kuusega	19
Lisa 2. Intervjuu Harri Poomiga	21
Lisa 3. Intervjuu Mario Mägisaluga	24
Lisa 4. Intervjuu Eret Pariga	26
Lisa 5. Intervjuu Marili Jüriojaga	28
Lisa 6. Intervjuu Carol Schultsiga	30

Sissejuhatus

Minu uurimistöö teema on „Vändra Gümnaasiumi õpilaskodu ajalugu ja tänapäev”. Töö eesmärgiks on saada andmeid Vändra Gümnaasiumi õpilaskodu ajaloo kohta ning võrrelda neid tänapäevaga. Oma uurimistöö tarbeks olen küsitlenud õpilaskodu praeguseid ning endiseid õpilasi ja töötajaid, kellelt saadud informatsioon on olnud suureks abiks antud uurimistöö koostamisel. Samuti olen saanud vajalikku lisainformatsiooni Vändra aleviraamatukogu töötajatelt, Vändra Gümnaasiumi raamatukoguhoidjalt Mari Nuudilt ning Vändra Gümnaasiumi sekretärit Maire Küttemilt.

Valisin selle teema, kuna elan hetkel ise Vändra Gümnaasiumi õpilaskodus. Olen paremini kursis eluga õpilaskodus aastatel 2014-2017, kuid mind huvitab ka õpilaskodu varasem ajalugu.

Palju informatsiooni sain Pärnu linna ja maakonna õpilaste kodu-uurimistöde kogumikust „Pärändilaegas VII”. Lisaks lugesin Vändra aleviraamatukogust saadud omaaegseid Vändra Gümnaasiumi ajalehti ja Vändra Gümnaasiumi ajalugu kajastavaid kirjalikke ajalooallikaid, mis asuvad Vändra aleviraamatukogus. Tegin intervjuud ka inimestega, kes on olnud õpilaskoduga seotud (õpilaskodu töötajad ning seal elanud endised ja praegused õpilased). Samas enamik osa informatsioonist, mis puudutab kaudselt Vändra Gümnaasiumi õpilaskodu, on leitud Internetist.

Minu uurimustöö eesmärgiks on anda ülevaade õpilaskodu ajaloost ja võrrelda tänast päeva varasema perioodiga.

Oma töö olen jaganud kahte peatükki, kus esimeses peatükis püüan anda ülevaate Eesti õpilaskodude ajaloost ja nende tähtsusest. Teise peatüki pühendan Vändra Gümnaasiumi ajaloole ja tänapäevale.

1. Eesti õpilaskodude ajalugu

Traditsiooniliselt on õpilased elanud õpilaskodudes, kui nende kodu on koolist kaugel või kodustes tingimustes õppimine on problemaatiline. Esimest korda puutusin kokku õpilaskodu teemaga lugedes O. Lutsu raamatut „Kevade”. Teosest lugesin, kuidas õpilased võtsid oma leivakoti ning madratsi kooli kaasa ning elasid kooliruumides õppeaasta sees. Raamatus ei räägitud otseselt õpilaskodust, vaid koolist, kus õpilased said elada, kuid see andis siiski veidi aimu õpilaselust 19. sajandi lõpus.

Antud uurimistöö teemaks võtsin 21.sajandi õpilaskodud, millest põhjalikumalt uurisin Vändra Gümnaasiumi õpilaskodu.

Algusaegadest saati on nimetatud õpilaselamuid erinevalt- internaat ja õpilaskodu, slängis öeldakse ka ühikas. 20. juunil 2001. aastal võeti vastu Eestis seaduse muudatus, mille tõttu hakati nimetama kõiki üldhariduslike koolide ühiselamuid ühtselt „õpilaskodudeks” (HM, 2007).

Eestis on hetkeseisuga 69 üldhariduskooli, millel on oma õpilaskodu (HM, 2017).

Esimene maakool, millel oli ka internaat, asus Vändra Põllumajanduslikus Ühisgümnaasiumis. Internaat avati 1929. aastal, kuid aastate pärast suleti see õpilaste puuduse tõttu (Kalep, 1932). Uuesti avati Vändra Gümnaasiumis internaat alles 1987. aastal, kui kool sai juurdeehituse (Hindrichson, 1987). 1987. aastal ehitatud õpilaselamu nimetati ümber „õpilaskoduks” 2001. aastal.

Eesti esimene maakooli internaat, mida algusest peale nimeti õpilaskoduks, rajati 2001. aasta sügisel Võru maakonnas Varstu vallas Krabi külas Krabi kooli direktori Ale Sprengi ettepanekul. Õpilaskodude riiklik projekt käivitus Eesti Vabariigis 2002. aastal. Õpilaskodude rajamise eesmärgiks sai eelkõige probleemsete laste abistamine ning elukoha andmine õpilastele, kes elavad koolist ebamõistlikult kaugel (Pajula, 2008).

Eesti esimene linnainternaatkool (vt Foto 1) asus Narvas, aga selle internaadi kohta ei ole palju informatsiooni.

Foto 1. Narva internaatkool (Autor teadmata, 1961).

1956. aastal rajati Rakverre tuntud internaatkool. Põhjenduseks toodi NLKP¹ XX kongressil see, et laste kasvatamise ja õpetamise eest peab hoolitsema riik (Kooli ajalugu, s.a.). Eesti esimene õpilaskodu nime kandev asutus linnas avati 2002. aastal Tallinnas Ümera Põhikooli juures. Haridusameti juhataja Enn Kirsmani 2002. aasta artiklis kirjutatud arvamuse kohaselt avati õpilaskodu, et linna poolt toetada vähemkindlustatud perede ja üksikvanemate lapsi, kellel pole mingitel põhjustel kodus võimalik tagada piisavaid õppimis- ja elamistingimusi (Tallinn, 2002).

¹ NLKP- Nõukogude Liidu Kommunistlik Partei

2. Vändra õpilaskodu ajalugu

Vändra keskkooli algusaegadel (aastatel 1922-1932) elasid õpilased kunagises Vändra kurtummade koolis, vt Foto 2, asukohaga Vana tn 100, Vändra, Pärnumaa.

Foto 2. Vändra Kurtummade kool (Autor teadmata, 1917).

Endist koolihoonet kasutati internaadina, kus õpilastel ei olnud eriti head elamistingimused. Seal puudusid pesemisvõimalused ning puudus ka televiisor. Õpilased elasid kümnekesi ühes toas ja magasid reformpõhjaga vooditel. Tubadesse sooja saamine oli õpilaste oma teha – ahjude kütmine toimus graafiku alusel õpilaste poolt. Kuid endiste õpilaste sõnul oli seal elu romantilisem. Lisaks kurtummade kooli „internaadile” elasid paljud keskkooli õpilased nn. Liivaku majas² (vt Foto 3), mida nimetatakse hetkel Kahju majaks, või üürisid endale alevis eluaseme (Kontus, 1979).

²Liivaku majaks hakati elamut kutsuma seetõttu, et Liivaku oli maja omanik. Nn Liivaku algne maja hävis tulekahjus. Maja kõrvalhoonest ehitati kaks pisikest toakest, kuhu asus elama perekond Kahju, mis eksisteerib ka praeguselt oma asukohas. Muuhulgas võib nimetada selle maja omanikku, Salme Kahjut, Vändra kooli töötajana (koristaja, majahoidja).

Foto 3. Liivaku maja (Piirsalu, 1940).

Kui kool sai omale 1987. aastal juurdeehitise, valmis ka uus õpilaskodu (vt Foto 4). Uus ehitis oli kaasaegne ning kõigi mugavustega õpilastele, kes elasid väljaspool alevit.

Foto 4. Vändra Gümnaasiumi uus õpilaskodu (Autor teadmata, s.a).

Uus õpilaskodu hoone ehitati 130 õpilasele, kuid algselt elas majas vaid 40 õpilast. Teisel korrusel ööbisid kuueaastased lapsed (0-klass) – neil olid seal võimalused mängimiseks, õppimiseks ning puhkamiseks. 3. korrus oli täielikult internaadi päralt – seal olid mugavalt sisustatud kolmekohalised toad ja puhketuba (kasutati kooli videoklassina). Koolis olevat sööklat kasutasid internaadi õpilased hommiku- ja õhtusöögi ajal ning vabalt oli kasutada ka ajakohane spordisaal (Hindrichson, 1987).

Endise koolidirektori Olga Kängsepa sõnul hakkasid alates 1987. aastast töötama neli kooli töötajat õpilaskodus kasvatajatena: tollaegne koolijuht Olga Kängsep asus tööle internaadi juhatajana, Leili Kuningas peakasvatajana, Riina Kuusk oli abiks tööõpetusõpetaja töö kõrvalt

ning viimaks Virve Andrekson öökasvatajana. Töötajad pidid hoidma õpilaskodus korda ning aitama lapsi koolitöödega. Toimusid laste sünnipäevade tähistamised. Kasvatajate omavahelistel kokkulepetel jaotati töötunnid, seetõttu ei pidanud kõik töötajad igapäevaselt kohal olema. Töötati üle päeva (Kängsep, 2017).

Õpilaskodus elas algselt kuni 40 õpilast, kaugeim neist oli pärit Viljandimaalt. Toimusid hommikuvõimlemised ning päevastel treeningutel osalemised. Õpilased said omavahel hästi läbi, oli kui üks suur üksmeelne pere. Õpilased elasid õppeperioodil igapäevaselt õpilaskodus. Kuna põhielanikkond koosnes keskkooliõpilastest, oli päevakorras vaikne aeg õppimiseks oma tubades päeval kella kolmest õhtul kuueni (Kuusk, 2017). Suurem osa vabast ajast möödus õpilastel õppides, trennides või arvutimajas Jukude³ taga olles (Pari, 2016).

Vändra Gümnaasiumi õpilaskodu asub hetkel samas hoones, mis ehitati 1987. aastal. Õpilaskodule kuulub 3. korrus ning paar tuba teiselt korruselt. Õpilaskodus on kokku 32 kohta, millest 12 kuulub riiklikult toetatavatele õpilastele⁴. Hetkel on õpilaskodu nimekirjas kokku 17 õpilast (2017/18 õ.a. andmetel), kellest igapäevaselt elab õpilaskodus vaid 10. Suurem remont toimus aastal 2005, mille käigus said õpilased oma kasutusse puhketoa, kus saab vaadata telerit, õppida kasutades arvutit või mängida seal olevaid mängu (varem kasutati sama ruumi videoklassina). Samal aastal remondi käigus ehitati suurematele tubadele seinad vahele, nii tekkisid kahekohalised väiksemad toad (4 suurest toast saadi 8 väiksemat tuba). Kohalikult mööblitootjalt sai õpilaskodu uue toamööbli. 7 aastat hiljem kohandati neljakohaline elutuba tee- ja õpitoaks. Igas õpilaskodu toas on võimalus kaabliga internetiühendusele ning ühele poole õpilaskodust levib ka tasuta Wi-Fi.

Lisaks sellele, et õpilased elavad õpilaskodus õppeperioodil, majutatakse sinna ka erinevaid spordi-, tantsu-, muusika- ja puhkpillilaagreid, välismaalasi ning teisi soovijaid (Vändra MISPO⁵ jooksjad, Tallinna Kalevi jalgpalliklubi jalgpallurid, ehitajad, väliskülalised – taanlased, rootslased jne). Viimaste aastate jooksul on õpilaskodus elanud ka lasteaiapraktikandid Saksamaalt, kes elasid koos Vändra Gümnaasiumi õpilastega ning praktiseerisid seal oma eesti keele oskust. Saksa praktikantidega suhtlemise käigus said õpilased harjutada

³ Juku oli Eesti esimene personaalarvuti, mida toodeti 1980. aastate lõpul ja 1990. aastate algul (Vikipeedia, 2017).

⁴ Riiklikult toetatava koha saavad taotlema õpilased, kellel on toimetulekuraskustega perekond. Riik toetab õpilaste koolikohustuse täitmist (Haridus- ja Teadusministeerium, 2017).

⁵ MISPO on Vändras asuv terviseklubi, mis sai alguse 1989. aastal.

oma inglise keelt ning õppida uusi saksakeelseid sõnu. Hetkel töötab õpilaskodus kasvataja Riina Kuusk ja kasvatajaabina Tiiu Vainu ning asenduskasvatajana kooliraamatukogupidaja Mari Nuut. Aastate jooksul on töötajaid vahetunud.

Praeguse õpilaskodu kasvataja Riina Kuuse sõnul on kasvatajal palju erinevaid ülesandeid – voodipesu vahetus, laste tubade koristamine, lastega õppimine ning üldise kodukorra hoidmine. Kasvataja peab ju kõike teadma, mis toimub, kuna peab vastutama nii materiaalsete asjade kui õpilaste heaolu eest. Kasvatajad peavad õpitundi, kus käib abiks ka kooli sotsiaaltöötaja Sirly Pihlak. Lisaks peab kasvataja päevikut, kuhu ta kirjutab oma igapäevased kohustused (Kuusk, 2017).

2017/2018. õppeaastal elab õpilaskodus 12 riiklikult toetatavat sotsiaalset abi vajavate perede põhikooli õpilast ja lisaks veel 5 kaugemat elanikku gümnaasiumist. Praegu kõige kaugemal elav õpilane on pärit Vändrast umbes 40 kilomeetri kauguselt. Õpilastele meeldibki kõige rohkem õpilaskodu puhul see, et õpilasi on vähe – seetõttu saavad kõik olla üksinda eraldi tubades. Lisaks meeldib neile, et nad ei pea hommikul vara tõusma, et võtta ette pikk bussisõit kodunt kooli (Schults, 2016). Riiklikul kohal olevad õpilased vajavad individuaalset õpiabi kodutööde tegemisel ja nõuandeid igapäevaelus. Õpilased on alati omavahel hästi läbi saanud. Õpilaskodus elavad õpilased on vastutustundlikud, lõbusad ning viisakad. Probleemide tekkimisel lahendatakse need enamasti omavahel ära. Traditsiooniliselt toimus kord kuus teispäeviti sünnipäevade tähistamine koos mänguõhtuga, kus mängiti lastele meelepäraseid mänge: „Pikk nina”, „Kompott”, „Kadunud sent”, „Tähemäng”, „Kadunud pesulõksud”, „Pimesikk” ning lisaks sportmängud ja täpsusvisked (Kuusk, 2017). Lisaks käisid õpilased varem koos ka ujumas ning Vembu-Tembumaal (Mägisalu, 2017). Kuid need on viimaste aastate jooksul ära jäänud õpilaste vähesuse ning huvi puudumise tõttu. Lapsed saavad kolm korda päevas kooli poolt süüa, peale seda ka lõuna- ja õhtuoodet ning teha ka ise köögis omale toitu (Kuusk, 2017).

Aastatega on õpilaste arv nii koolis kui õpilaskodus muutunud väiksemaks – tänaseks on jäänud õpilaskodusse kirjade järgi 17 õpilast, kellest 10 ööbivad igaõiselt õpilaskodus. Kui varasemalt oli suurem osa õpilaskodu elanikest gümnaasiumiõpilased, siis täna elab õpilaskodus vaid 5 gümnasisti ning suurema osa moodustub kooli keskastmeõpilastest. Õpilaskodu asub nüüd vaid 3. korrusel ning 1. ja 2. korrus õpilaskodu hoonest on antud õppeklassideks.

Endise Vändra Gümnaasiumi õpilase ning õpilaskodu elaniku Marili Jürioja sõnul polnud

varem õpilastel võimalust ise teha omale sööki, kuid sellele leiti lahendus aastal 2014, mil ehitati õpilaskodusse modernne köök – sinna paigaldati ahjuga elektripliit, mikrolaineahi, kohvi- ja veekeedukann, külmik ning kapid-sahtlid nõude hoiustamiseks (Jürjoja, 2017). Õpilaskodu kasvatajalt, Riina Kuuselt, sain teada, et on muudatus tulnud ka traditsioonides: kui varem tegid noored õpilaskodus ise erinevaid üritusi – filmi-, disko- ja mänguõhtuid, tähistati erinevaid pühaid ning sünnipäevi, käidi vastlapäeval kelgutamas, siis tänapäeval neid niimoodi ei peeta õpilaste vähesuse ning huvi puuduse tõttu.

1993/94. õppeaasta „Kasvatajate päevikust” lugesin lisaks, et õhtuti viibisid õpilased tihti koos puhkeruumis – tegelesid käsitööga, vaatasid koos filme, viisid läbi mälumänge ning mängisid spordisaalis üheskoos ka erinevaid sportmänge (Kasvatajate päevik, 1993/94:17). Kuid tänapäeval on õpilased pigem omapead – tegelevad oma hobidega ning vahel vaadatakse koos televiisorit ning räägitakse juttu, kuid sellist ühtset olemist, mis oli 20 aastat tagasi, enam ei ole.

Samuti on muutus toimunud kasvatajate seas – kui varasemalt töötas õpilaskodus kuni 4 kasvatajat ning öösiti oli eraldi töötaja valvamas, siis nüüd on vaid 2 põhitöötajat, kes on mõlemad pool päeva, ning 1-2 töötajat, kes vahel asendavad kasvatajaid. Kasvatajatele on tulnud ka üks lisakohustus riiklikult toetatavate õpilaste tõttu – nendega õpitundide pidamine ning koduste ülesannete kontrollimine.

3. Uuringu tulemus

Vändra Gümnaasiumi õpilaskodus on toimunud viimase 70 aasta jooksul väga palju erinevaid muudatusi, alustades asukohaga ja lõpetades mugavustega. Õpilaskoduna on kasutatud vana kurtummade kooli hoonet, lisaks on gümnaasiumi õpilased rentinud tube nii nn Liivaku majas, kui ka teistes Vändra korterites. Alates 1989. aastast hakati kasutama õpilaskoduna Vändra Gümnaasiumile ehitatud lisahoone teist ja kolmandat korrust, kus elavad õpilased ka praegu. Kui kooli algusajal pidid kaugemalt tulevad õpilased ärkama vara üles ja tegema ahju tule, et saada kurtummade kooli „internaat” soojaks, siis tänapäeval õpilastel sellist mure ei ole – uues õpilaskodus on nüüd kooli kohalik keskküte, mis soojendab tervet koolimaja. Uues õpilaskodus on palju tänapäevaseid mugavusi – dushiruum, veega WC, igas toas on võimalus kaabliga Internetile, lisaks ka tasuta Wi-Fi. Õpilased saavad omale õpilaskodust puhta voodipesu ning rätikud, mille pesemise pärast ei pea õpilased muretsema, sest nende puhtuse eest vastutab õpilaskodu kasvataja. Õpilased ei pea muretsema ka enda toidu eest, kuna riigikohtadel olevad õpilased saavad kooli poolt neli korda päevas tasuta süüa, samas gümnaasiumi õpilased saavad tasuta lõunat ja hommiku-, õhtusööki väikse raha eest. Lisaks on võimalik igal õpilasel teha omale ise toitu kaasaegses ühisköögis, kus on lisaks külmkapile ka elektripliit koos ahjuga. Kunagi aga tulid õpilased nädala algul kooli enda toiduga, näiteks võeti kaasa leivakott, kartul ja muu, mida oli kodunt võimalik saada. Suurim muudatus õpilaskodus on seal elavate õpilaste arvus – aastate vältel on see arv aina vähenenud, sest ka kooli õpilaste arv on väiksemaks jäänud. Kui uus õpilaskodu avati 1989. aastal, olid kõik õpilaskodu ruumid täidetud lastega – õpilaskodus elas kokku kuni 40 õpilast. Tänavu aastal elab õpilaskodus 17 õpilast, kellest vaid 10 ööbib õpilaskodus. Kui mina esmalt õpilaskodusse kolisin, oli õpilaskodu nimekirjas sama arv õpilasi, kuid kõik olid ka ööbijad. Seega on märgata, kuidas aastate vältel on õpilaste arv õpilaskodus suuresti vähenenud kooli õpilaste vähesuse tõttu.

Kui varem (1989-2006) olid õpilaskodu peamisteks õpilasteks gümnaasistid, siis nüüd on elamu keskkooli õpilastest vähemuses. Hetkel elab õpilaskodus vaid 5 gümnaasisti ning ülejäänud 12 põhikooli õpilast on riiklikult toetatavate sotsiaalset abi vajavate perede lapsed. Arvatavasti elab õpilaskodus vähem gümnaasiste kui varem, kuna nii koolis üldiselt, kui ka õpilaskodus on õpilaste arv kõvasti vähenenud. Tänu sellele, et nüüd enamik õpilaskodus elavatest õpilastest moodustavad põhikooli õpilased, siis on ka kasvatajate ülesanded ja kohustused muutunud. Varem ei pidanud kasvataja kontrollima õpilaste koduseid ülesandeid,

kuna gümnaasistid vastutasid oma tööde eest ise. Nüüd peavad kasvatajad ja kooli sotsiaalpedagoog tegema õpilaskodus õpitunde, kus õpilased saavad oma kodused ülesanded lahendada, küsides kasvatajalt abi. Hetkel on kasvatajatel kohustus jälgida õpilaste koolitööd ka läbi eKooli, mida varasemalt nad tegema ei pidanud ega saanud.

Suur muudatus on toimunud ka õpilaskodu töötajate seas – ainus inimene, kes on jäänud õpilaskodusse tööle pikemaajaliselt, on kasvataja Riina Kuusk. Eelmised töötajad on töötanud õpilaskodus vanaduspensionini.

Aga mõned asjad on õpilaskodus läbi aegade ka samaks jäänud – peamiselt elavad õpilaskodus Vändra Gümnaasiumi õpilased. Õpilased saavad peale kooli käia huviringides ning veeta oma vaba aja igal pool, kus nad tahavad, ning õhtul tulla kooli sööma ning õpilaskodusse magama. Endiselt on õpilaskodus kasvatajad, kes jälgivad õpilasi ning on neile toeks nii moraalselt kui füüsiliselt.

Kokkuvõte

Minu uurimistöö „Vändra Gümnaasiumi õpilaskodu ajalugu ja tänapäev” eesmärgiks oli saada Vändra Gümnaasiumi õpilaskodu ajaloo kohta rohkem informatsiooni, et võrrelda seda tänapäevase õpilaskoduga. Selleks kasutasin erinevaid infoallikaid – Internet, raamatud, arhiivid ning suulised allikad. Kõige rohkem teavet sain õpilaskodu kasvatajalt Riina Kuuselt, kes rääkis mulle oma mälestustest ning soovitas rääkida erinevate inimestega, kes on õpilaskoduga seotud – näiteks Vändra Gümnaasiumi endise direktri Olga Kängsepaga ning endise Vändra raamatukogu töötaja ja praeguse pensionärist kodukoha uurija Hiie Piirsaluga. Väga palju aitasid mind ka Vändra aleviraamatukogu töötajad, kooliraamatukogu töötaja Mari Nuut ning palju kasutasin kooli arhiivimaterjale. Lisaks sain informatsiooni ka endiste kooli õpilaskodu elanikega vesteldes, nagu näiteks Eret Pari, Harri Poom, Mario Mägisalu, Marili Jürjoja, Carol Schultsiga vt lisasid lk 19; ning endiste ja praeguste töötajatega - Riina Kuuse ja Olga Kängsepaga. Suure osa informatsioonist, mis puudutas kaudselt Vändra Gümnaasiumi õpilaskodu, leidsin ka Internetist.

Jagasin oma uurimistöö kahte peatükki, kus esimeses peatükis andsin ülevaate Eesti õpilaskodude ajaloost ja nende tähtsusest. Teise peatüki pühendasin Vändra Gümnaasiumi õpilaskodu ajaloole ja tänapäevale.

Uurimuste käigus sain palju teada õpilaskodude tähtsuse kohta Eestimaal. Nüüd olen teadlik ka sellest, miks õpilaskodude riiklik projekt käivitus ning mitu õpilaskodu on Eestis selle aasta seisuga kokku.

Leidsin palju infot Vändra Gümnaasiumi õpilaskodu mineviku kohta – õpilased elasid suures külmas endises kurtummade koolimajas, kus nad pidid kütma ahjusid, et sooja saada. Lisaks internaadis elamisele üürisid kaugemalt õpilased endale Vändras ka elamispindu, et saaksid oma haridusteed jätkata Vändras.

Avastasin, et tänapäevase ja vanaaegse internaadi eluoludega on võimalik leida palju erinevusi, kuid on ka sarnasusi – näiteks Vändra Gümnaasiumi õpilaskodu õpilased peavad endiselt käima söömas kooli sööklas, nii nagu oli see ka siis, kui õpilased elasid kurtummade koolimajas. Kindlasti on suur sarnasus ka see, et aastate vältel on õpilaste arv pidevalt vähenenud. Tehes endiste õpilaskodu õpilastega intervjuusid, sain aru, et õpilastele meeldis elada internaadis ning soovitaksid seda ka teistele.

Uurimistööd tehes tekkisid raskused, kuna õpilaskodu kohta otsest arhiivi ei ole ning keegi ei olnud peale minu Vändra Gümnaasiumi õpilaskodu ajalugu nii põhjalikult uurinud. Olukorra päästis vanade kasvatustöö päevikute olemasolu, mis olid säilinud õpilaskodus; lisaks aitas mind ka Internet ja kasvatajalt saadud informatsioon.

Minu uurimistöö eesmärk, anda ülevaade õpilaskodu ajaloo ja tänapäeva kohta, sai täidetud, kuna uurisin palju ja põhjalikult selle mineviku kohta.

Ma arvan, et lisaks minu uurimistööle võib edaspidi uurida Vändra kooli internaadi ajaloo kohta rohkem – elust kurtummade koolist ning elamispindade rentimisest Vändra alevis.

Resume

The aim of my research work „The History and Present Day of the Hostel of Vändra Gymnasium” was to get more information about the history of the hostel of Vändra Gymnasium to compare it with today’s hostel. For this purpose I used the Internet, some books, archives and verbal sources. I received most information from the educator of the hostel Riina Kuusk who told me about her memories and advised to talk to several people who are connected with the hostel – for example with the previous headmistress Olga Kängsep and the previous librarian of Vändra Library, now retired local life researcher Hiie Piirsalu. I was also helped a lot by our school librarian Mari Nuut and much of the archive material was used. In addition, I got a lot of information by talking to previous tenants of the hostel like for example Eret Pari, Mario Mägisalu, Marili Jürioja, Carol Schults, also talking to previous and today’s employees like Riina Kuusk and Olga Kängsep. A great deal of information that concerned the hostel of Vändra Gymnasium indirectly was found in the Internet.

I divided my research work into two chapters, in the first chapter of which I gave an overview of the history and importance of Estonian student hostels. The second chapter was devoted to the history and present day of the student hostel of Vändra Gymnasium.

During the research I got a lot of information on the history of the hostel of Vändra Gymnasium – the students lived in the big and cold previous schoolhouse of deaf-mutes, where they had to heat the stoves to warm themselves. In addition to living in the dormitory, the students from farther places rented other places to live in order to be able to continue their studies in Vändra.

I discovered that it is possible to detect both differences and similarities comparing today’s and previous living conditions in the hostel – for example, the students of the hostel of Vändra Gymnasium have to have their meals in the canteen of Vändra Gymnasium as it was in the times when the students lived in the dormitory in the schoolhouse for the deaf-mutes. A great similarity for sure is the diminishing of the number of students during the years. Interviewing the students of the hostel, I understood that the students liked to live in the hostel and they would recommend it also to others.

Doing the research some difficulties occurred as well as there is no direct archive about the hostel and nobody had ever had such a thorough research on the hostel before me. The situation was saved by the existence of the old journals of educational work that were preserved in the hostel; in addition, I was helped by the information from the Internet and the hostel teacher.

The aim of my research – to give an overview on the history and present day of the student hostel – was fulfilled as I researched thoroughly about its history.

In my opinion, in addition to my research about the history of the school hostel of Vändra Gymnasium, the life in school of deaf-mutes as well as renting of the living places in Vändra could be further investigated in the future.

Kasutatud allikad

Autor teadmata (1961). *Narva vaade. Internaatkool №2. 1961.a.* [pilt]

<https://ajapaik.ee/photo/125886/narva-vaade-internaatkool-no2-1961a/veebiallikate>

Autor teadmata (s.a). *Vändra Gümnaasiumi uus õpilaskodu.* [pilt]

<http://vana.vandra.ee/index.php?p=104>

Hindrichson, E. (1987). Vändras valmis internaathoone. *Pärnu Kommunist.*

HM (2005). Haridus- ja Teadusministeerium Üldharidusosakond. *Ülevaade üldharidusest 2001-2005)*

http://dspace.ut.ee/bitstream/handle/10062/40907/Uldharidus_2001_2005.pdf;sequence=1

HM (2017). Õpilaskodud.

<https://www.hm.ee/et/tegevused/alus-pohi-ja-keskharidus/opilaskodud>

Jürioja, M. (2017). *Intervjuu teemal „Vändra Gümnaasiumi õpilaskodu”.* Vändra, 11.

veebbruar.

Kalep, J. (1932). Vändra Gümnaasium maarahvale lähemale. *Pärnumaa Teataja.* lk 4-5.

Kalep, J. (1932). Vändra Gümnaasium maarahvale lähemale. *Pärnumaa Teataja.*

Kasvatajate päevik (1993/94). Vändra Gümnaasiumi õpilaskodu kasvatajate päevik 1993/94
õa.

Kirsman, E. (2002). Tallinnas valmis esimene õpilaskodu.

Tallinn. <http://www.tallinn.ee/est/mobiilis/uudised?id=19821>

Kooli ajalugu (s.a.) . *Rakvere Ametikool.* <http://www.rak.ee/kooli-ajalugu/> (5.03.2017)

Kuusk, R. (2016). *Intervjuu teemal „Vändra Gümnaasiumi õpilaskodu”.* Vändra, 7.

detsember.

Kängsep, O. (2017). *Intervjuu teemal „Vändra Gümnaasiumi õpilaskodu”.* Vändra, 18.

veebbruar.

Mägisalu, M. (2017). *Intervjuu teemal „Vändra Gümnaasiumi õpilaskodu”*. Vändra, 11. veebruar.

Pajula, E. (2008). Lapse parim teine kodu. *Õpetajate leht*. [http://dea.digar.ee/cgi-bin/dea?a=d&d=opetajateleht20081017.1.3\(05.03.2017\)](http://dea.digar.ee/cgi-bin/dea?a=d&d=opetajateleht20081017.1.3(05.03.2017))

Pari, E. (2016). *Intervjuu teemal „Vändra Gümnaasiumi õpilaskodu”*. Vändra, 16. detsember.

Piirsalu, H. (1940). *Vändra Kroonika*.

Schults, C. (2016). *Intervjuu teemal „Vändra Gümnaasiumi õpilaskodu”*. Vändra, 7. detsember.

Vikipeedia (2017). *Juku (arvuti)*. [https://et.wikipedia.org/wiki/Juku_\(arvuti\)](https://et.wikipedia.org/wiki/Juku_(arvuti))

Lisad

Antud töös osalenud intervjuueeritavad on andnud nõusoleku enda intervjuu avaldamiseks antud uurimustöö tarbeks.

Lisa 1. Intervjuu Riina Kuusega

Intervjuu läbiviimise kuupäev: 07.12.2016

Intervjuu läbiviimise koht: Õpilaskodu

Riina Kuusk, Vändra Gümnaasiumi õpilaskodu kasvataja.

Milline oli Teie seos õpilaskoduga?

Algselt olin Vändra keskkoolis tööõpetuse õpetaja, siis aga töömaht vähenes ning tulin õpilaskodusse poole kohaga tööle. Lõpuks tulin siia põhikohaga, kui vanemad kasvatajad läksid pensionile.

Kus asus õpilaskodu Teie ajal?

Õpilaskodu asus ikka samas internaadi majas 3. korrusel. Kunagi, kui õpilasi oli siin rohkem (kuni 36), asusid mõned toad ka 2. korrusel: seal oli kaks 2-voodilist ning üks 1-voodiline tuba.

Kui pikalt olete töötanud õpilaskodus?

Olen olnud siin põhikohaga üle 10 aasta, nii öelda poolekohaga olen olnud veidi kauem.

Kui tihti (mitu korda nädalas) olite õpilaskodus?

Esiolgu olin siin üle päeva, viimased 5-6 aastat olin peaaegu iga päev kella 13-19 või 13-22ni, nüüd kella 13:00 - 20:30ni.

Mitu õpilast oli keskmiselt Teie ajal õpilaskodus?

Kõige rohkem on olnud meid selles majas (praeguses õpilaskodus) 36, kuid aastate vältel on õpilastearv aina kahanenud. Praegu elab õpilaskodus umbes 17 õpilast.

Mitu kasvatajat on keskmiselt olnud õpilaskodus?

Nädalas on alati olnud kuni 2 erinevat kasvatajat, vahetunud on neid palju. Kümnekond aastat tagasi oli siin isegi 3-4 kasvatajat.

Milline on praegu ning oli varem kasvataja ülesanne?

Kasvatajal on absoluutselt palju erinevaid ülesandeid: (voodi)pesu pesemine, laste tubade koristamine, lastega õppimine. Ma pean teadma kõike, kus keegi on, kuna pean vastutama nii materiaalsete asjade kui inimeste eest.

Kas õpilaskodu päevakava on muutunud võrreldes varasemaga?

Ei, päevakava on ikka sarnane, kuna inimeste soovid ja vajadused on samad. Kodukorda on vaid mingil määral täiendatud.

Kas internaat oli kooli ajal lukustatud ning kas õpilastel oli võimalus sinna saada vajadusel?

Õpilaskodu on olnud üldiselt kell 8 kuni 13 lukustatud, et oleks turvaline. Õpilaskodu lukustas kasvataja ning avas selle samuti kasvataja. Üldiselt ei ole lubatud õpilastel tulla tundide ajal õpilaskodusse, kuid väga suurel vajadusel on nad saanud võtme.

Kas õpilastel on olnud võimalust tulla ka koolivälisel ajal õpilaskodusse, näiteks nädalavahetusel või eksamite ajal?

Õpilasi pole väga lastud koolivälisel ajal õpilaskodusse, kuna alati oleks pidanud seal olema ka kasvataja. Eksamite ajal on õpilased saanud siin ööbida ja olla, kuna siis on ka kasvatajal tööaeg. Kuid pühapäeva õhtul on lubatud kaugelt tulijad õpilaskodusse vastavalt kokkulepetele.

Kuidas on olnud läbisaamised õpilaste ja kasvatajate vahel?

Nii ja naa. Üldiselt on õpilaskodus väga kodune läbisaamine – kui vaja, siis vana Kuusk karjub ja karistab, ning kui vaja, siis lohutab ja on tore nagu ema. Üldiselt ei ole meil olnud siin probleemseid õpilasi, et oleks halbu suhteid tekkinud.

Kuid kuidas olid suhted eakaaslaste; algklassi- ja gümnaasiumiõpilaste vahel?

Head. Varem väga ei olnudki algklassiõpilasi, väga vähesed, kes olid. Gümnaasistid said omavahel väga hästi läbi.

Millised olid õpilaskodu tavad/kombed Teie töötamisajal?

Oi, meil on olnud väga palju traditsioone – kunagi oli meil arvutivaba teisipäev algklassiõpilastele, mis kadus suhteliselt kiiresti tänu nutiajastule ning õpilaste vähesusele; oleme pidevalt käinud ka teatris; väikestega käisime ka Vembu-Tembumaal; meil on olnud ka erinevaid liikusmänge, diskosi, pidanud siin õpilaskodulaste sünnipäevi. Jõulude ajal oleme kutsunud siia ka härra, kes on lastele jõuluvana mänginud ning lapsed on saanud kooli poolt väikeseid kommipakke. Vastlapäeval oleme käinud ka kelgutamas ning kevadel metsa ääres piknikel ning sinililli korjamas.

14. Millised on õpilaskodu plussid/miinused Teie arvates?

Miinuseid ma ei oska öelda, kuid plussid on kindlasti see, et õpilastel, kes elavad väljaspool alevipiiri, on võimalus tulla ja olla siin koolinädala sees ning õppida. Neil on soe valge tuba olemas ning toit laual. Suur pluss on veel see, et ma olen tekitanud siia nii öelda „õpitoa”, kus alates kella kolmest peavad alg- ja põhikoolilapsed õppima. On olnud olukordi, kus toas on olnud kuni 10 algklassiõpilast ning ainult mina neid õpetamas, kuid õnneks on viimastel aastatel tulnud meie kooli sotsiaalpedagoog Sirly ning raamatukogupidaja Mari mind aitama.

Lisa 2. Intervjuu Harri Poomiga

Intervjuu läbiviimise kuupäev: 16. jaanuar 2018.a

Intervjuu läbiviimise koht: e-posti teel

Harri Poom, Vändra Gümnaasiumi (tollal Vändra Keskkooli) 55. lennu, 1982. a vilistlane.

Milline oli Teie seos Vändra Gümnaasiumi õpilaskoduga/internaadiga?

Õppisin Vändra Keskkoolis aastatel 1976-1982 ning olin kogu selle aja ka internaadis.

Mis põhjusel elasite õpilaskodus?

Kodu oli üsna kaugel (24 km) ja bussiliiklus nigel, seega oleks igapäevane koduskäimine väga tülikas olnud.

Mitu aastat Te elasite õpilaskodus kokku?

Internaadis ehk õpilaskodus olin viiel talvel.

Kui tihti Te viibisite õpilaskodus? Kas igapäevaselt või ainult teatud päevadel?

Üldiselt viiel ööl nädalas, aga vahel tulin juba pühapäeva õhtuks internaati. Mõnikord käisin kodus ka nädala sees, ent mitte kuigi tihti.

Mitu inimest elas õpilaskodus peale Teie? Ning kas seal olid terve kooli õpilased või ainult gümnasistid?

Õpilaste arvu internaadis ei mäleta – aga meid oli ikka omajagu, hea mitu toatäit. 5-6 kindlasti – ilmselt siiski rohkem. Toas olime enamasti nelja- või viiekesi. Nii et arvatavasti 30 õpilase ümber.

Kuidas olid õpilastevahelised suhted? Said kõik omavahel hästi läbi või oli tõrkeid eri vanuseklasside vahel?

Vanusevahe tõttu väga probleeme justkui ei olnud, vähemasti ma ei mäleta. Eks aeg-ajalt mõnega jagelemist ikka ette tuli, aga kuigi terav minu mäletamist mööda see probleem ei olnud. Aasiti üksteise kallal ikka, aga pigem heatahtlikult – süstemaatilist kiusamist ja mõnitamist nagu ei mäleta. Üksikuid kiusamise episoodide ette siiski tuli.

Kas õpilaskodu õpilased said kooli poolt tasuta hommiku-, lõuna- ja õhtusöögi? Kui paljud (kui üldse) tegid endale ise söögi?

Hommiku-, lõuna- ja õhtusöögi saime küll, aga selle eest tuli maksta. Vähe – seda ma mäletan, aga kui palju just, enam ei tea. Söögi tegemine väga kombeks polnud, aga vahel ikka. Kui koolisöögist väheks jäi, eks siis osteti juurde ja üht-teist sai ka kodust kaasa võetud vahel. Toitlustamine oli koolimajas, mitte internaadis (kuigi enne minu aega oli vist vastupidi olnud).

Kas Teil oli võimalus olla õpilaskodus ka peale kooliperioodi, näiteks nädalavahetustel?

Üldiselt mitte, ent pühapäeva õhtul võis juba kohale tulla küll. Kui ma nüüd ei eksi, siis esimestel aastatel (minu jaoks, so 70ndate teisel poolel) ei alanud internaadiaeg kohe 1. septembrist ega kestnud ka õppeaasta lõpuni välja. Igaljuhul olin ma sügiseti ja kevadeti tuttavate pool mõnda aega korteris.

Kas õpilaskodu lastele tehti ka eraldi üritusi, näiteks väljasõite teatrisse?

Eks kooliüritusi ikka oli, ent spetsiaalselt internaadiõpilaste tarvis väljasõite küll ei mäleta. Nääripidu peeti muidugi internaadis ka. Jõulud olid tollal ametlikult mõistagi tabu

Huvitavaid mälestusi õpilaskodust.

*1987/79 a talv oli erakordselt külm. Internaati oli mul kodust kaasa võetud paks madrats ja mitte sugugi õhem vatitekk. Voodipõhjad – meil olid vedrupõhjaga, nn 'reform'voodid – olid üsna välja veninud ja kui õhtul magama heitsin, lõid madratsi servad kõhu peal peaaegu et kokku. Magasin aknaaluses voodis ja prille hoidsin aknalaua – need olid hommikul härmas. Keset toapõrandat oli vaat et peopesa suurune auk põrandalaudade vahel. Selle servad olid tollel kõige külmemal ajal kah hommikuti paksult härmas. Nii et magamistoa põrandal oli temperatuur lausa miinustes, kuigi ahi toanurgas särtsus. Laed olid väga kõrgel ja kogu soe oli lae all, allpool oli ikka väga külm.

*Ilmselt altvedamise klassika... Ühel õhtul läks üks meie toakaaslastest varakult, juba enne öörahu algust, magama ja uinuski kohe kähku – ju oli siis väga väsinud. Meil ülejäänuil muidugi kohe kuri plaan valmis: teeme Madisele pulli ja ütleme, et hommik käes ja aeg kooli minna. Panime siis end kõik kooliminekuks riidesse, võtsime koolikotid näppu, raputasime Madise maast lahti: „Pane nüüd end juba riidesse, Leili käis ammu üles ajamas, jääd muidu kooli hiljaks!” ja tormasime ise toast välja. Peitsime end maja peale ära – aga nii, et Madis 'kooliminekut' ikka piiluda saaksime. Eks Madis siis varsti tulnudki, hõlmad lehvimas ja silmad magamatusest pahumpidi peas. Meil nalja kui palju! Madis ise aga miskipärast seda nalja väga kuskil ei näinud.

*Üks kasvatajaist oli meil Leili Kuningas, nõudlik ja väljuhäälnne, kui olukord nõudis. Ühel korral võttis üks mu tehnikahuvuline toanaaber Leili Kuninga valju pragamise linti (tollal olid lintmakid ülipopid; kel see olemas oli ja kasutada mõistis, oli väga tehtud mees!) ning lasi seda siis koridori peal uuesti kõlada – muidugi nii valjult, kui makk vähegi välja andis. Meil nalja kui palju! Ja Leili Kunigal omalgi kiskus vist moka muigvele, kuigi vaja oli hoopis karmi nägu näidata.

*Ühel kenal kevadisel hommikul tuli meie toa poistel (gümnasistid kõik) mõte, et traditsioonilisel viisil internaadi uksest välja kooli minna ei ole enam sugugi põnev, sest eks saa ju aknastki. Tegime siis mõlemad aknapooled pärani lahti, sättisime vedruvoodi kenasti akna alla valmis (toa pool) ning andsime minna: toas kerge hoojooks ja siis hüpe voodisse, mis meid seejäral kenasti läbi akna õue vedrutas. Oli päris hea lend! Muidugi jäime Leili Kuningale 'vahele' ja saime sugeda mis kole – aga ikkagi oli mäng küünlaid väärt!

*Ühel talvel tuli ühel toakaaslasel mõte, et kui korgid läbi lasta, nii et maja pimedaks jääb, ei pea ehk õppimistundi minema ja saab järgmiseks päevaks hea vabanduse, miks õppimata. Mõeldud-tehtud – pistik lühisesse ja seinakontakti! Aga võta näpust – kaitsekorgid olid ilmselt raudnaeltega parandatud, nii et neid välja ei löönudki. Selle asemel läksid hoopis juhtmed seinal leegiga põlema! Ehmatuse oli suur ja kange hirm naha vahel kõigil – aga õnneks läks: tulekahju suutsime kohe eos kustutada ja kasvatajatel-õpetajatel jäigi õnnetuse põhjus teadmata.

Millised on Teie arvates õpilaskodu plussid ja miinused?

Ega miinuseid ei oskagi tegelikult leida. Minul igal juhul muutis kooliskäimise hulga kergemaks. Ja ega mul muidu poleks koolivälisel ajal ka sõpradega kuigivõrd suhtlemisvõimalust olnud – internetist ja nutitelefonidest ei osanud tollal unistadagi.

Lisa 3. Intervjuu Mario Mägisaluga

Intervjuu läbiviimise koht: Facebook

Intervjuu läbiviimise aeg: 11.02.2017

Mario Mägisalu, Vändra Gümnaasiumi kehalise kasvatuse õpetaja

Milline oli Teie seos õpilaskoduga? Kas Teil on tuttavaid/sugulasi ka seal elanud?

Õpilaskodus elasin ma õpingute ajal ning peale minu elasid seal varem minu vend, klassivend ja mõned sõbrad ka.

Mis põhjusel elasite õpilaskodus?

Elasin seal, kuna oma kodu oli koolist kaugel ning kuna käisin mitmes erinevas trennis, siis ma ei oleks ükski päev bussile jõudnud.

Kui pikalt Te seal elasite?

Kokku vist 3 aastat.

Kui tihti (mitu korda nädalas) viibisite õpilaskodus?

Olin seal igapäevaselt, esmaspäevast reedeni.

Kus asus õpilaskodu Teie ajal?

Samas kohas, kus hetkelgi. Samas hoones, 3. korrusel.

Mitu õpilast oli umbes Teie ajal õpilaskodus?

Umbset arvu ei oska öelda, kuid enamus tube oli täis.

Kas õpilasi oli ainult gümnaasiumi osast või olid kõik 1. -12. klassidest?

Õpilaskodus oli õpilasi erinevatest klassidest.

Kas toad õpilaskodus olid ainult 2-kohalised, või oli 3- ja 4-kohalisi ka?

Minu mäletamist mööda oli seal ainult 2-kohalised toad.

Kuidas olid õpilastevahelised suhted? Kas kõik said omavahel hästi läbi, või tekkisid ka tõrkeid erinevate vanuseklasside vahel?

Erimeelsusi esines ikka, kuid mitte midagi suurejoonelist.

Kas kõik õpilased suhtlesid omavahel ning aitasid üksteist?

Kas just kõik, aga enamjaolt küll.

Kas õpilaskodu õpilased said kooli poolt tasuta hommiku-, lõuna- ja õhtusööki või pidid selle eest ise maksma? Või kui paljud (kui üldse) tegid endale ise söögi?

Enamus sai ikka tasuta süüa, aga sai õhtuti ka ise juurde teha süüa.

Gümnaasiumiõpilased said ka tasuta või ainult riigikohal olevad õpilased?

Seda ma ei tea, kuna lahkusin ise Vändra Gümnaasiumist peale 8. klassi.

Kas Teil oli võimalus olla õpilaskodus ka peale kooliperioodi, nt nädalavahetusel? Ning näiteks õpilased, kellel olid eksamid tulekul, said eksamite ajal seal ööbida?

Nädalavahetustel oli õpilaskodu kinni. Teisele küsimusele ei oska ma vastata.

Kas õpilaskodu õpilastele tehti eraldi üritusi (trennid, väljasõidud)?

Käisime kogu õpilaskoduga vist kunagi ujumas ning Vembu-Tembumaal.

Millised on Teie arvates õpilaskodu plussid/miinused?

Suurteks plussideks olid kindlasti puhketuba ning õpitund, mida korraldas õpilaskodu kasvataja.

Miinuseid ei oska hetkel välja tuua.

Lisa 4. Intervjuu Eret Pariga

Intervjuu läbiviimise koht: Facebook

Intervjuu läbiviimise aeg: 16.12.2016

Eret Pari, Vändra Gümnaasiumi vilistlane

Milline oli Teie seos õpilaskoduga?

Kuna elasin Vändrast kaugemal ja meie perel polnud autot, siis kergejõustiku trennis käimiseks valisin nädala sees õpilaskodus olemise. Mõnikord läksin siiski jala koju ja ema tuli tõukekaga vastu.

Õpilaskodus mulle elada meeldis, kasvatajad olid väga toredad. Alumisel korrusel oli arvutiklass ja muidugi köitis mind võimla. Süüa sai normaalselt ja üldse oli sõpru, küll pole neist kuulnud enam ega kokku puutunud. Peale tunde sai suusatamas talvel käia. Tore oli. Sugulasi mul seal polnud – lihtsalt toanaabrid.

Mis klasside õpilased elasid Teie ajal õpilaskodus? Ning palju võis neid seal kokku elada?

Ma täpselt ei mäleta nüüd algklasse. Aga ma isegi läksin sinna alles 7. klassis, seetõttu arvan, et kooli keskaste oli kindlasti seal. Majas, ma usun, elas ehk 30 ringis õpilasi, täpselt ei oska öelda. Aga igatahes rohkem kui 10.

Kuidas olid õpilaste vahelised suhted? Oli ka tülisid või said kõik alati omavahel hästi läbi?

Üldiselt hoiti nagu ikka kokku. Kuigi igal ühel olid ka omad tegevused-olud. Aga ma ei mäleta jah, et nüüd sõjajalal oleks toad nüüd omavahel olnud. Eks võibolla mingeid erimeelsusi vast ikka vahel, kuid midagi tõsist ei tule pähe kohe.

Mitmekohalised toad Teil olid?

Ma olin kaheses toas, aga oli ka üks kuuene vähemalt. Ehk 2-6 kohalised.

Kus kohas asus õpilaskodus Teie ajal?

Ma arvan, et samas hoones, kus praegugi, aga vasakpoolne valge tiib oli. Ehk oli 2. või 3. korrus.

Kas Te saite kooli poolt tasuta hommiku-, lõuna- ja õhtusööki või pidite selle eest maksma või ise tegema?

Ei mäleta küll, et oleks pidanud maksma. Ise ka valmistama otseselt ei pidanud. Meil ei olnudki ise söögitegemise võimalust õpilaskodus. Me kuivatasime leiba radika peal ja siis sai seda krõbistatud vahel enne magamaminekut. Muidu oleks meeles, et oleks saanud ju köögis muna praadida vms. Vahel käisime ka alevi sööklas söömas päeval, nagu tänapäevalgi noored teevad vahel.

Kas Teil oli õpilaskodus ühiseid üritusi ka, mida peeti, näiteks teatris või muudel välissõitudel käimised?

Kohe ei koida. Lihtsalt käisime koos trennis või arvutiklassis Jukude taga.

Kas Te saite olla õpilaskodus ka peale kooliperioodi, näiteks nädalavahetustel või eksamite ajal?

Ma olin nädalavahetused kodus, ei tea, kas keegi oli õpilaskodus. Võimalik, et sai, kuid ma ei kasutanud seda. Küll läksid osad juba pühapäeval õpilaskodusse.

Mis on Teie arvates Vändra Gümnaasiumi õpilaskodu plussid ja miinused?

Noo hubane oli olla. Kasvatajad-õpetajad olid head, seltskond samamoodi. Tagantjärgi mõtlen – hea, et õppimisekontroll ja äratus oli valveõpetaja poolt. Tubade korrashoiukontroll samuti. Ma ei mäletagi, et midagi vastumeelset oleks olnud, muidu ma seal poleks ju pesitsenud. Teatud kell pidi õue uks olema lukus – ehk oli kell 21.

Lisa 5. Intervjuu Marili Jüriojaga

Intervjuu läbiviimise koht: Facebook

Intervjuu läbiviimise aeg: 11.02.2017

Marili Jürioja, Vändra Gümnaasiumi 88. lennu vilistlane.

Milline oli Teie seos Vändra Gümnaasiumi õpilaskoduga?

Õppisin Vändra Gümnaasiumis ning kuna kodu asus Vändrast väljas, kolisin õpilaskodusse. Algul teadsin üht-kaht inimest, kes seal elasid, kuid toonane klassijuhataja suunas mind sinna, ruumidega leppis kokku kooli sotsiaalpedagoog.

Mis põhjusel elasite õpilaskodus?

Õpilaskodusse kolisin, kuna kodu asus Vändrast väljas ning igapäevaselt sealt jalgsi kooli käia oli talveperioodil keeruline. Teise põhjusena võib tuua selle, et vanemad ei osanud õppetööga aidata, ning õpilaskodus olid õpetajad, kes said sellega paremini hakkama.

Mitu aastat Te elasite õpilaskodus kokku?

5. klassi lõpust 12. klassi lõpuni, s.t. 2006-2015 a.

Kui tihti Te viibiste õpilaskodus? Kas igapäevaselt või ainult teatud päevadel?

Alguses viibisin kuni kolm korda nädalas. Hiljem igapäevaselt, esmaspäevast reedeni.

Mitu inimest elas õpilaskodus peale Teie? Ning kas seal olid terve kooli õpilased või ainult gümnaasistid?

Õpilaskodus elas minu teada 25 või isegi veidi enam inimesi, kui alguses sinna kolisin. Hiljem see arv vähenes. Elanikeks olid esialgu pigem gümnaasistid, põhikooli õpilased (6.-8.klass). Kaks-kolm õppeaastat seal elades toimus koosseisus muudatus, valdav osa olid põhikoolist ja mõned ka algklassist (2.-4. klass)

Kuidas olid õpilastevahelised suhted? Said kõik omavahel hästi läbi või oli tõrkeid eri vanuseklasside vahel?

Kui vanemad õpilased olid ülekaalus, olid suhted väga head – üheskoos noorematega võeti erinevaid praktilisi tegevusi ette. Kui ülekaalu jäid algklassiõpilased, tekkis rohkem erimeelsusi – suuremad soovisid rahu ja vaikust, kuid väiksemad tekitasid olenemata korduvatest pöördumistest suurt lärmi.

Kas õpilaskodu õpilased said kooli poolt tasuta hommiku-, lõuna- ja õhtusöögi? Kui paljud (kui üldse) tegid endale ise söögi?

Riiklikul (tasuta) kohal olevad õpilased said põhikooli lõpuni kõik söögikorrad tasuta – riik maksis nende eest. Gümnaasiumist alates kõik toidukorrad tasulised. Kuni 2014. aasta lõpuni puudusid erilised võimalused ise toitu valmistada – toituti nuudlitest või muust kaubast, mis säilis. Mõnel oli ühises külmkapis sai, leib, juust, vorst, jäätis – o oli periood, kus keegi ei julgenud oma toitu kapis

hoiustada, kuna mõned kaaselanikud „laenasid” nende toitu. 2014. aasta alguses, kui õpilaskodusse paigaldati elektripliit ahjuga, suurenes inimeste hulk, kes valmistasid ise süüa.

Kas Teil oli võimalus olla õpilaskodus ka peale kooliperioodi, näiteks nädalavahetustel?

Pikalt oli võimalik seal viibida alates pühapäeva õhtust, kuid see kaotati, kuna ööbijaid oli väga vähe. Üldjuhul sai õpilaskodus ööbida vaid esmaspäevast reedeni, kuid kunagi olid kaks erandlikku inimest, kes said keeruliste peresuhete tõttu seal ööbida kõik seitse nädalapäeva.

Kas õpilaskodu lastele tehti ka eraldi üritusi, näiteks väljasõite teatrisse?

Jah, kunagi toimusid kord nädalas tasuta väljasõidud Tootsi ujulasse. Paaril korral käidi Vembu-Tembumaal, Pärnus Endla teatris. Hiljem võimalused kadusid.

Millised on Teie arvates õpilaskodu plussid ja miinused?

Plussidena näeksin kindlasti seda ajutise asenduskodu võimalust üldiselt, abivalmis õpetajate igakülgsel tuge, kooli lähedust. Miinus(t)ena tooksin välja lärmakad lapsed, kes on käitumisprobleemide tõttu kodust õpilaskodusse saadetud, saamaks seal kasvatust.

Lisa 6. Intervjuu Carol Schultsiga

Intervjuu läbiviimise koht: Õpilaskodu

Intervjuu läbiviimise aeg: 07.12.2016

Carol Schults, Vändra Gümnaasiumi 9. klassi õpilane

Milline on Teie seos õpilaskoduga?

Olen Vändra kooli õpilaskodus elanud viimased kaks aastat.

Mis põhjusel elate õpilaskodus?

Kodu asus liiga kaugel, koolis oli keeruline selletõttu käia.

Kui tihti (mitu korda nädalas) viibisite õpilaskodus?

Iga päev, E-R.

Kus asus õpilaskodu Teie ajal?

Samas hoones, 3. korrusel. Teisel korrusel on ka vist mõned toad, kuid seal ei ela õpilased, vaid kaugemal elavad õpetajad või külalised.

Mitu õpilast (umbkaudu/keskmiselt) elas õpilaskodus Teie ajal?

Ma arvan, et igapäevaselt ligikaudu 12 õpilast.

Kas saite kooli poolt tasuta hommiku-, lõuna- ja õhtusöögi? Kas said ka lõuna- ja õhtuoodet?

Sain, kuna olin niiõelda riiklikul kohal. Riiklikul kohal olevad alg- või põhikooliõpilased said tasuta süüa, ülejäänud, näiteks gümnasistid, pidid ise maksma hommiku- ja õhtusöögi eest.

Kas Teil oli õpilaskodus võimalus ööbida ka peale kooliperioodi, see tähendab eksamite ajal või nädalavahetusteti?

Ei oska öelda, mina ei ole ise saanud jääda.

Kuidas olid õpilaskodu lastel läbisaamised omavahel?

Õpilased said suhteliselt hästi üksteisega läbi, on olnud küll olukordi, kus on tekkinud probleeme, kuid kõik on suudetud inimlikult ära lahendada.

Kas õpilaskodu õpilastele on tehtud ka eraldi üritusi (näiteks trennid, väljasõidud)?

Nii kaua, kui mina siin olen elanud, on olnud neid üritusi väga vähe. Kord oli meil jõulude paiku üksteisele kingipakkide loosimine ning paar korda oleme ka teatris käinud, kuid otsesest trenni ei ole näiteks õpilaskodu õpilastele tehtud.

Millised on Teie arvates õpilaskodu plussid/miinused?

Suured plussid on kindlasti need, et kuna ma elan koolist kaugel, siis ei pea ma hommikuti bussiga kaua sõitma. Samuti on hea see, et õpilasi on vähe ning kõik saavad olla omaette tubades. Miinused võivad olla ehk see, et ehkki õpilasi on vähe, on mõned ikkagi üpriski lärmakad. Häirib veel see, et nii õelda riiklikule kohale saavad õpilased, kes elavad koolist vaid paarisaja meetri kaugusel, ning need, kes elavad alevipiiridest väljas, peavad (toidu eest) maksma.